

Forsørgelse var, som man dengang fandt tilkom Bønderne, fremgaaer jo ogsaa af det Rescript, som den ærede Rigsdagsmand sigtede til, og som jeg ikke lettigen skulde have anført, fordi det i sit hele Indhold er næsten saa modbydeligt, at man nødtigt anfører det; men, da den ærede Taler er kommen ind derpaa, saa skal jeg citere, hvorledes det allerede i 1688 blev bestemt, „at den doyne eller Fylvert tilgivne Bonde maa fikkes til Holmen paa et Aars Tid eller paa Fæstningen at arbejde, og hans Midler leveres en Anden, som Gaarden antager; hvilket og maa være en Proprietair tilladt, naar Amtmanden Sagens Bestaaffenhed saaledes befinder og attesterer; men, dersom Bondens Armod reiser sig af Uforsynlighed, undes ham et Gadehuus, der at arbejde sig Føden til, indtil han fatter Bondehandelen bedre.“ Det var den Forsørgelse, som man netop ved dette Forholds Begrundelse (Fdg. 28de Januar 1682 §. 4) tillagde Bonden paa Bondejorden, men man kan dog ikke sige, at derved Eiendomsretten fra Godseieren var gaaet over til Bønderne, og dog stode disse Forhold endnu paa den Tid bedre for Bønderne, end senere, efterat Stavnssaandet var blevet paalagt; thi endnu i 1682 blev det udtrykkeligt sagt, at, forsaavidt en Bonde ikke var vorned, saa maatte han opsigte Gaarden og flytte fra Gaarden, naar han først gjorde rigtigt Regnskab, saa at det kun var Vornede, som ikke maatte flytte, og Vornedssabet fandt, som bekjendt, ikke Sted i Jylland. Det er altsaa klart, at Eiendomscharacteren kan ikke nægtes dette Forhold fra dets første Oprindelse af, og den er ved den senere Tids Lovgivning vel bleven begrændset, for at sikke Bonden en human Behandling, men paa ingen Maade svækket, snarere i andre Retninger udvidet, idet man paa samme Tid, man controllerede den, tillige forstærkede dens Indhold ved at have de Tvivl, som kunde rettes mod selve Eiendomsretten.

Forsaavidt der er nævnt en tidligere Indenrigsminister, som gjerne gif ind paa denne Lov, saa ansøgte den ærede Taler selv, at det var i Forbindelse med Fæstebaanedets Opbyggelse, men det forandrer jo aldeles Sagen; det var nemlig Planen, at Godseierne, naar Gaardene kom til Auction, selv skulde have Lov til at kjøbe dem og lægge dem ind under deres Hovedgaarde; de skulde kun fremtræde paa Markedet lige med Bondestanden og have aldeles fri Disposition over de Gaarde, som de saaledes tilkjøbte sig fra gammelt Fæstegods. Disse Bestemmelser have vi jo fjernet fra Sagen tidligere, navnlig ved § 1 i Lovforslaget, hvorefter afhændet Fæstjord skulde blive ved at være Bondejord med Fæstevang endnu i 20 Aar, og denne Lov saaledes ikke strax bortfalde uden ved gammel Selveiendom. Herved er jo Sagen aldeles forandret fra den Tid, den blev forelagt Landocommissionen af den daværende Indenrigsminister.

Fischer: Det forekommer mig, at de 2 ærede Rigsdagsmænd fra Kjøbenhavn, som have talt i denne Sag, ikke have stillet Spørgsmaalet ganske rigtigt. De ærede Herrer have udviklet, at det er en virkelig Eiendom, Godseieren har i sit Fæstegods; men, saavidt jeg troer, er der idetmindste ikke ret Mange, som ville benægte, at Godseieren har en virkelig Eiendom i sit Fæstegods; havde han ikke det, hvorfor skulde man da give ham nogen Erstatning derfor, naar man tager det fra ham; det er jo kun Eiendomsretten, for hvilken der kan gives Erstatning. Men de samme Herrer have indrommet, at det er en Eiendomsret med visse Indskrænkninger. Det Spørgsmaal, der altsaa foreligger, maa være, hvilken er Betydningen af disse Indskrænkninger, hvor stor Forringelse medføre disse Indskrænkninger i Fæstegodsets Verdi, — og da bliver igjen Spørgsmaalet, er den Godtgjørelse derfor, som bliver tilstaaet, efter det nu foreliggende Lovforslag, passende i Forhold til de Indskrænkninger, som virkelig ere tilstede.